

УДК 366.74:004.9

Кригульська Т.Б.¹, Попадинець А.М.²

¹канд.іст.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. МТЕ-610 НУ «Запорізька політехніка»

ФЕНОМЕН ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Від початку свого існування гроші завжди виявляли себе як всезагальний еквівалент обміну у товарних операціях. В економічній історії світу можна чітко відстежити наступну еволюцію грошових форм: товарні гроші, монети, банкноти, паперові та електронні гроші.

Наукові дослідження розглядають електронні гроші як сучасну форму грошей, що характеризує розвиток цифрової економіки. Вони почали активно вводитися до обігу з середини 90-х років XX століття. Спершу вони функціонували за рахунок електронних розрахунково-платіжних систем. На даний час електронні гроші активно емітуються банками та вводяться в обіг комерційними структурами, що функціонують у глобальній мережі Інтернет. Платежі на основі електронних грошей здійснюються в режимі реального часу (on-line). При цьому, незважаючи на значне поширення даного платіжного інструменту та зростання його популярності, досі в науковому економічному просторі (як України, так і світу) немає однозначного визначення електронних грошей, яке б повністю розкривало їхню економічну та правову сутність.

У глосарії термінів за трактуванням Банку міжнародних розрахунків з 2003 року електронні гроші визначаються як «вартість, яка зберігається в електронному вигляді на таких пристроях як чіпова картка або накопичувач на жорсткому диску персонального комп'ютера». У «Звіті про електронні гроші», оприлюдненому Європейським центральним банком, зазначається, що електронні гроші – «грошова вартість, яка зберігається в електронному вигляді на технічному пристрої і може широко використовуватися для здійснення платежів підприємствам іншим, ніж емітент, без необхідності використання при цьому банківських рахунків, але яка діє як наперед оплачений інструмент на пред'явника». Це визначення підкреслює, що електронні гроші мають окремий обіг, відмінний від банківського обігу грошей, і є неперсоніфікованим платіжним продуктом.

За своєю природою, як і інші форми сучасних грошей, електронні гроші є кредитними зобов'язаннями банку, який їх випустив, розраховатися при погашенні з їх користувачем (власником) традиційними формами грошей. Вони виконують такі ж функції, що й інші форми грошей. Питання щодо кількості, походження і змісту їхніх функцій носять дискусійний характер. Його розгляд залежить від поглядів окремих дослідників або наукових шкіл.

Обіг електронних грошей характеризується сукупним обсягом наперед передплачених електронних платіжних коштів, які належать приватним

особам, підприємствам або державі та використовуються для обслуговування грошового обороту. Кожен акт платежу передбачає пряму участь контрагентів: платника і одержувача, і опосередковану – банківської установи. Статистичною ознакою цих відносин є фінансове забезпечення здійснених актів платежу.

Популярність електронних грошей обумовлюють їхні безсумнівні переваги: простота і низька вартість емісії, простота зберігання, незалежність від банків у процесі зберігання, висока портативність, відсутність необхідності перерахунку, відсутність поділу на номінали, персоніфікації та втрати якості з часом, зручність проведення розрахунків та досить надійна система безпеки.

Разом з тим електронним грошам притаманні певні недоліки. Серед них: відсутність досконалої законодавчої бази для використання, необхідність підключення до Інтернету для проведення розрахунків, використання мобільного пристрою та зберігання паролів, персоналізації даних для проведення великих розрахунків, певного рівня підготовленості клієнтів, сплата комісії при операціях. До того ж можливість збоїв у платіжних системах, блокування коштів в електронних гаманцях та навіть розповсюджені випадки шахрайства в електронному обігу створюють додаткові незручності та ризики у використанні електронних коштів.

Але в цифровій економіці за умови адекватного регулювання обсягів електронних грошей і контролю за законним здійсненням економічних операцій, широке поширення електронних платежів можна розглядати як важливий чинник поступального економічного розвитку.

Електронні гроші вже нині відіграють важливу роль в сучасному економічному житті і, як свідчить швидкоплинний досвід, будуть провідними в грошових системах майбутнього. При цьому розвиток електронних грошей сутність грошей не змінює. Змінюється тільки їх форма. На думку фахівців, ситуація на ринку електронних платіжних систем не передбачає суттєвих змін у прогнозованому майбутньому. Очевидним є факт, що впровадження електронних грошей неминуче поставить питання про створення єдиної загальносвітової валюти з єдиним емісійним центром. Це змінить роль центральних емісійних банків різних країн та призведе до глобальних змін у законодавчому просторі.